

Rapportage - EU financiering van klimaat, duurzaam transport en circulaire economie projecten 2018

- › LIFE
- › CEF Transport/TEN-T
- › INTERREG
- › Horizon 2020 - Transport
- › Horizon 2020 - Klimaat, milieu, circulaire economie
- › Horizon 2020 - Smart Cities

>> Duurzaam, Agrarisch, Innovatief en Internationaal Ondernemen

In 2018 werd hard gewerkt aan de voorbereidingen voor het Klimaatakkoord. Dit akkoord heeft impact op thema's zoals water, klimaat, transport en regionale samenwerking, die voor Nederland belangrijk zijn, maar ook via Europa ondersteund worden. In de Europese Unie is veel financiële ondersteuning te vinden voor Nederlandse bedrijven en instellingen. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RV O.nl) heeft in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Water een team met adviseurs klaar staan voor de programma's LIFE, INTERREG Noordwest Europa (NWE), INTERREG Noordzee regio (NSR), INTERREG Europe en CEF Transport/ TEN-T en Horizon 2020.

Deze Europese programma's dragen bij aan thema's die voor Nederland en Europa belangrijk zijn, zoals duurzaam transport, circulaire economie en klimaatverandering. RVO.nl ondersteunt projectaanvragers bij het gebruik maken van deze gelden. We adviseren over het vormen van consortia, het vinden van partners en het opstellen van een kansrijk projectvoorstel.

Dat werpt zijn vruchten af. In deze rapportage geven we een korte impressie van wat Nederlandse organisaties in 2018 aan Europese financiering wisten te genereren via deze programma's.

Wij zijn trots op de grote Nederlandse deelname en de bijdrage die dat levert aan het bereiken van onze Nederlandse en Europese doelen. Voor 2019 hopen we ook dat er veel succesvolle aanvragen worden ingediend. RVO.nl staat opnieuw klaar om u verder te helpen met de realisatie van uw plannen.

Saskia Hallenga, Manager Regionale Ontwikkeling en Mobiliteit
Mike Timmermans, Manager Internationale Research en Innovatie Samenwerking

LIFE is het financieringsinstrument voor het Europese natuur-, milieu- en klimaatbeleid. Projecten die vanuit LIFE gefinancierd worden, vormen een brug tussen het Europese beleid en de realisatie daarvan. Denk aan een kwaliteitsimpuls, aan Natura2000-projecten, aan projecten die de biodiversiteit vergroten of aan projecten die klimaatadaptatie op de agenda van gemeenten en andere overheden zetten.

Daarnaast zijn er diverse projecten op het gebied van grondstoffefficiëntie binnen LIFE. Zoals het winnen van grondstoffen uit afvalwater of projecten die een oplossing testen voor de verbetering van luchtkwaliteit. Zowel overheden, bedrijven als NGO's kunnen aanvragen doen voor LIFE. In deze rapportage leest u meer over de resultaten zoals bekend geworden in 2018.

LIFE projecten goedgekeurd in 2018

Benieuwd welke mooie resultaten tot nu toe zijn geboekt bij LIFE?

[Lees dan de brochure](#)

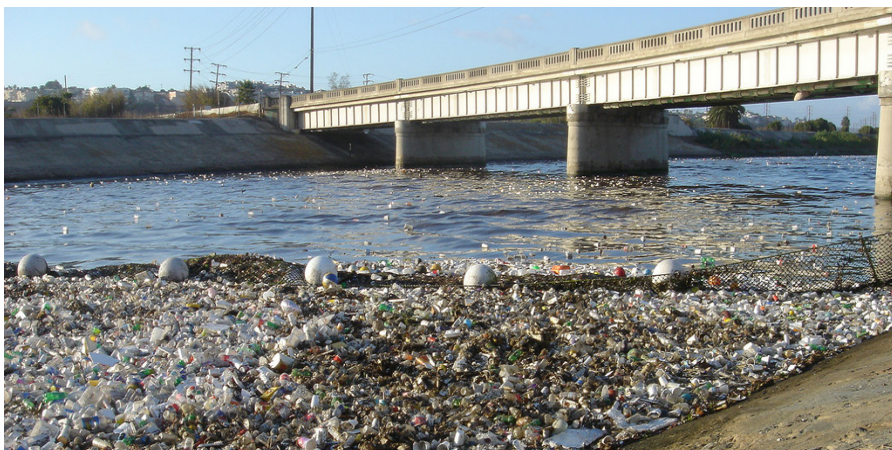

* In 2017 was het bedrag dat voor Nederland was gereserveerd, de nationale allocatie, op. Hierdoor zijn er minder projecten goedgekeurd dan andere jaren.

Souplless: Plastic soup in rivieren tegengaan

Plastic afval in de wateren vormt een grote bedreiging voor de biodiversiteit en gezondheid van mensen, maar het is moeilijk om dit probleem aan te pakken. Allseas Engineering BV uit Delft gaat deze uitdaging aan in het project Souplless. Zij willen plastic uit rivieren gaan verwijderen door middel van 3 nieuwe systemen en een innovatieve software tool. De tool kan beweging en een toename van plastic afval in de rivieren voorspellen. Er is gekozen voor rivieren, omdat deze de verbinding zijn tussen het vaste land waar het afval vandaan komt en de oceaan, waar al het plastic afval uiteindelijk terecht komt. Binnen het project wordt niet samengewerkt met andere (Europese) partners. Op een totaalbudget van €3,11 miljoen, krijgt Allseas €1,83 miljoen subsidie.

Grass2Gritt: groen strooizout

In Nederland wordt in een gemiddelde winter 200.000 ton strooizout gestrooid. Dit zout is slecht voor de bloemen en planten die langs de weg groeien en het komt vervolgens terecht in het grondwater. De provincie Noord-Holland heeft het project Grass2Gritt opgezet om hier wat aan te doen. Binnen het project wordt het zoute sap uit bermgras gebruikt als basis voor strooizout. Dit is zodoende een groen en circulair alternatief voor het huidige strooizout. De overgebleven grasvezels worden gedroogd, versnipperd en opgewerkt tot bio-granulaat. Hiervan worden vervolgens verkeersborden paaltjes en andere weginfrastructuur van bio-plastic van gemaakt. Het consortium met alleen maar Nederlandse partijen kreeg een LIFE subsidie van €2,25 miljoen op een totaalbudget van €3,92 miljoen.

CEF Transport/TEN-T

Een sterke infrastructuur is een belangrijke voorwaarde voor een concurrerende en samenbindende economie. Al lange tijd stimuleert de Europese Unie de ontwikkeling van infrastructuur ten behoeve van een hoogwaardig Europees vervoersnet. Met als doel de lidstaten onderling adequaat te verbinden en uiteraard ook met de rest van de wereld om groei en concurrentie vermogen te bevorderen.

De uitdaging is om daarbij op een slimme en duurzame manier diverse modaliteiten in te zetten. Om dit te realiseren heeft de Europese Unie o.a. het infrastructuurfonds Connecting Europe Facility for Transport beschikbaar. CEF Transport ondersteunt projecten die duurzaam, geïntegreerd en efficiënt vervoer realiseren en ontbrekende schakels in het Europese vervoersnetwerk aanpakken.

CEF Transport/TEN-T

Voorbeeldproject 1: (prioriteit Innovation)

Voor het bouwen van extra LNG tankstations voor wegtransport is ruim €25 miljoen beschikbaar. Nederlandse partijen ontvangen hiervan €11,5 miljoen. Met dit geld worden in Nederland en langs de belangrijkste Europese routes 39 van deze tankstations neergezet.

CEF Transport/TEN-T Prioriteiten

CEF Transport/TEN-T ondersteunt projecten gericht op diverse belangrijke onderwerpen voor Nederland en Europa. Er zijn verschillende prioriteiten waarop een project kan worden ingediend. Hieronder ziet u de resultaten uit 2018 van projecten met Nederlandse deelname en de prioriteiten waaronder deze projecten vallen.

European Rail Traffic Management System (ERTMS)

 € 6,1 miljoen

 1 project

Air Traffic Management Research. (SESAR)

 € 28,8 miljoen

 3 projecten

Innovation

 € 30,6 miljoen

 3 projecten

Voorbeeldproject 2: (prioriteit SESAR)

De Nederlandse luchtverkeersleiding krijgt een bijdrage van €28,8 miljoen, verdeeld over 3 projecten. Het vliegverkeer dat nu nog vanuit de verkeerstorens op regionale luchthavens wordt afgehandeld, kan straks worden overgenomen door een centrale luchtverkeersleiding op afstand.

Voorbeeldproject 3: (prioriteit Innovation)

Streekvervoerder Connexxion ontvangt €13,5 miljoen voor de bouw van 169 laadstations voor elektrische bussen. Zodoende kunnen er 220 nieuwe elektrische bussen rijden. In 2030 moet al het OV busvervoer in Nederland volledig uitstootvrij zijn, dus dit project is een stap in die richting.

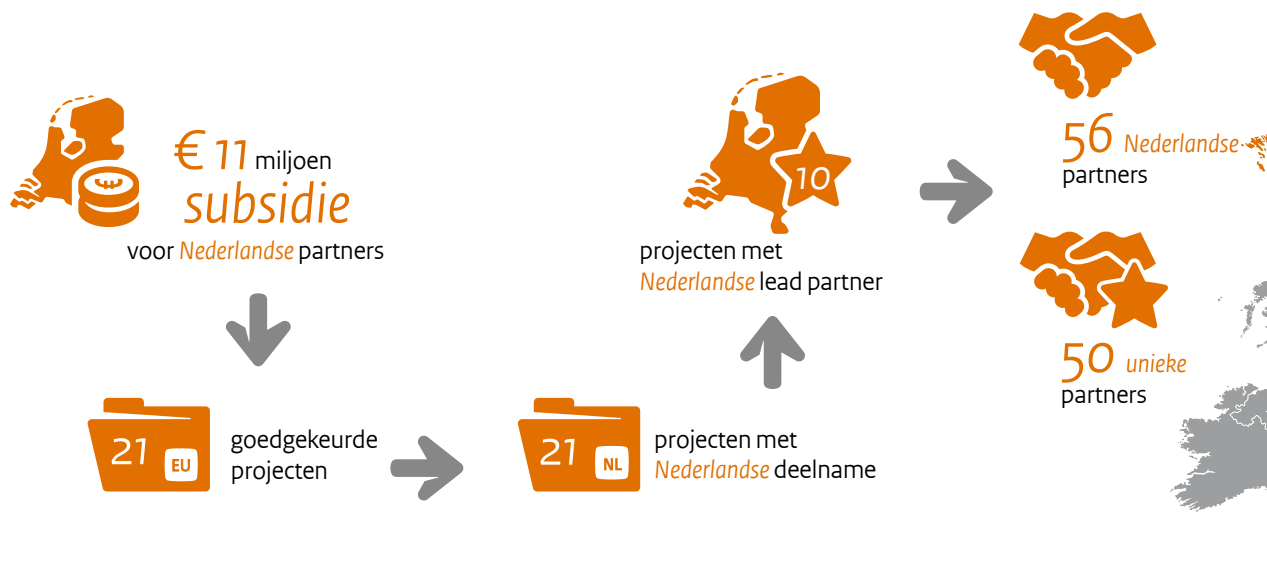

INTERREG North Sea Region

Het doel van het INTERREG Noordzeeregio programma is om via een gezamenlijke inzet de gebieden grenzend aan de Noordzee te laten uitgroeien tot gebieden met een nog sterkere en meer duurzame werk- en leefomgeving. De prioriteiten van het programma zijn daarom als volgt: Thinking Growth, Eco Innovation, Sustainable NSR en Green Transport & Mobility.

Onder de INTERREG Noordzeeregio vallen delen van de landen Nederland, Duitsland, Zweden, België en Verenigd Koninkrijk. Noorwegen en Denemarken vallen in hun geheel in het programmagebied. In Nederland gaat het specifiek om de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland, Overijssel, Zeeland, Friesland, Groningen en Drenthe.

Peildatum: december 2018

Aan de slag met Carbon Farming!

De landbouwsector heeft veel potentie voor het opslaan van koolstof in de bodem. De Zuidelijke Landbouw en Tuinorganisatie (ZLTO) is daarom het project Carbon Farming gestart om deze ambitie om te zetten in de praktijk. Doel van het project is om de voedselketen te vergroenen door het opslaan van koolstof in de landbouwbodems. Het vastleggen van koolstof in de bodem biedt namelijk veel voordelen, zoals een vruchtbaardere en gezondere bodem van goede kwaliteit. Dat komt omdat voedingstoffen en water beter worden vastgehouden. Binnen het project worden businessmodellen voor koolstofvastlegging ontwikkeld, getest en gevalideerd voor ketenpartners en partijen buiten de keten om hun CO₂ uitstoot te compenseren. Daarnaast richten de projectpartners zich op meer bewustwording bij boeren en tuinders, afnemers en andere schakels in de keten over de potentie van koolstofvastlegging in landbouwbodems.

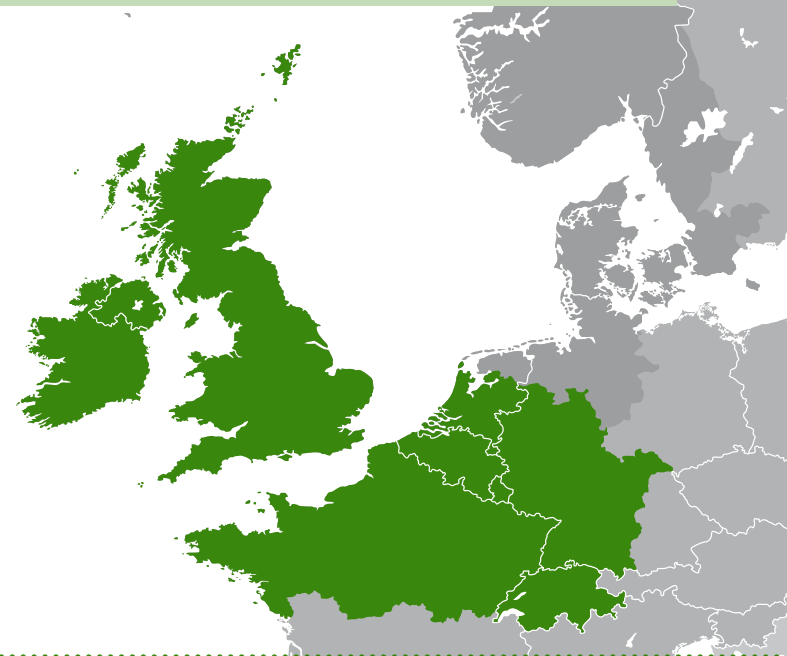
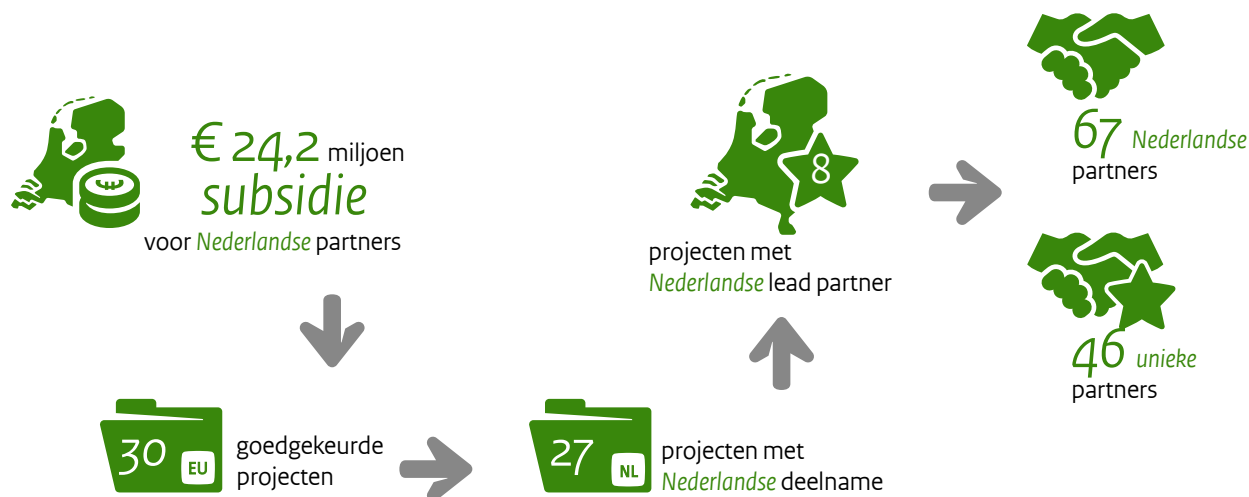

INTERREG North West Europe

Onder INTERREG Noordwest Europa (NWE) valt het meest dynamische en welvarende deel van Europa. Een regio met veel innovatiekracht én een regio met gemeenschappelijke sociaal maatschappelijke en economische problemen. Hiervoor worden oplossingen gezocht in internationale projecten. Specifiek op de thema's innovatie, CO₂-reductie (ook transport), recycling en hergebruik kunnen partijen uit de NWE regio voorstellen in dit

EU-subsidieprogramma indienen. Voor de nieuwe thema's uit het huidige kabinetsbeleid kunnen Nederlandse partijen ook bij NWE terecht. Deze thema's zijn: energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie. De NWE regio bestaat uit: Nederland, België, Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Zwitserland, Ierland, Luxemburg en Frankrijk. In Nederland gaat het om alle provincies, behalve Drenthe, Friesland en Groningen.

Peildatum: december 2018

Marktkansen voor waardevol rioolwater

Rioolwater bevat waardevolle stoffen die als grondstof kunnen dienen voor biobased producten. Toch wordt deze kans nog nauwelijks benut in Noordwest-Europa. Dat resulteert in verlies van waardevolle materialen, verhoogde CO₂ uitstoot en een groter gebruik van natuurlijke hulpbronnen. Het project *Wider business Opportunities for raw materials from Waste water (WOW!)* wil dit veranderen. Waterschap Vallei en Veluwe is initiatiefnemer en leadpartner van dit project. Het totaal budget is €6,5 miljoen, waarvan €3,86 miljoen vanuit INTERREG NWE komt. Het voornaamste doel van WOW! is de waarde van grondstoffen in afvalwater beter op waarde te schatten en te benutten. De focus ligt daarbij op drie grondstoffen: cellulose, lipiden en PHA-bioplastics. Deze stoffen kunnen in potentie worden hergebruikt voor waardevolle biobased producten, zoals actieve kool en diverse bioplastics.

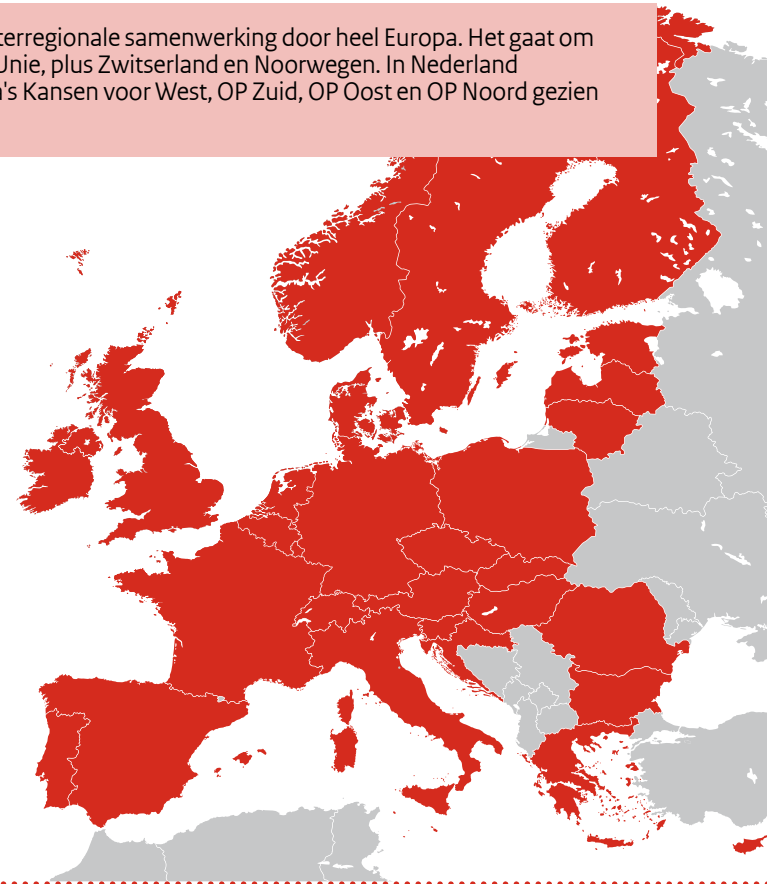
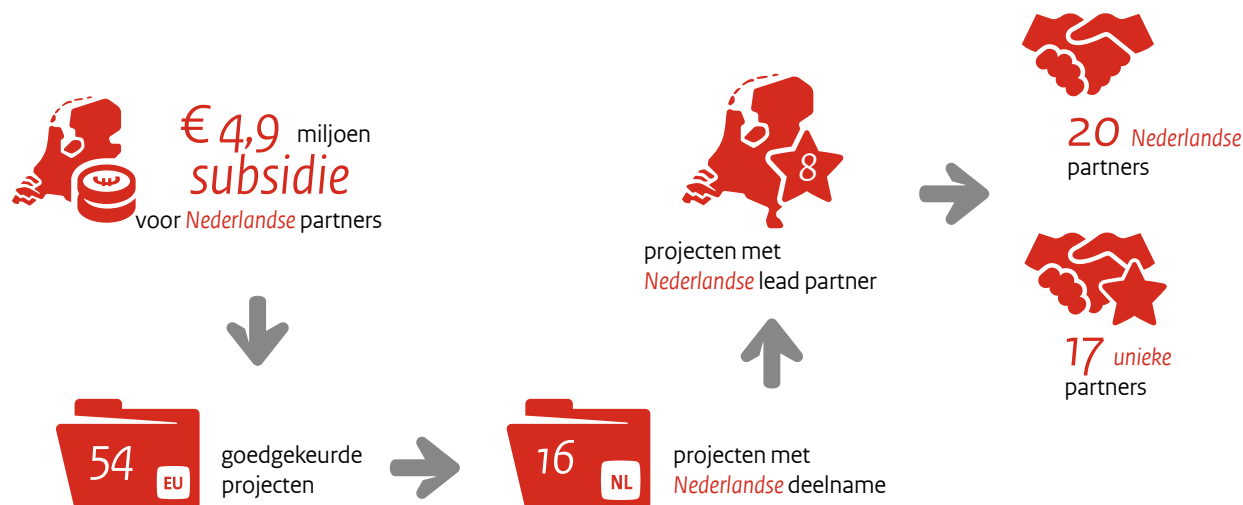

INTERREG Europe

INTERREG Europe richt zich op beleidsinstrumenten voor regionale ontwikkeling, met name de Structuurfondsprogramma's. Het programma cofinanciert projecten en platforms waarbij regionale of lokale overheden en andere partners praktijkvoorbeelden en ideeën uitwisselen om zo hun beleidsinstrument(en) te verbeteren.

INTERREG Europe ondersteunt interregionale samenwerking door heel Europa. Het gaat om alle 28 lidstaten van de Europese Unie, plus Zwitserland en Noorwegen. In Nederland worden met name de programma's Kansen voor West, OP Zuid, OP Oost en OP Noord gezien als zulke beleidsinstrumenten.

Peildatum: maart 2018

Bescherming cultureel erfgoed: vissersgemeenschappen

Bescherming van de vissersgemeenschappen: dat staat centraal bij het project *CHERISH*. Achterliggende gedachte is dat vissersgemeenschappen belangrijk zijn voor het in stand houden van cultureel erfgoed. Daarnaast is dit voor regio's ook van belang om hun aantrekkelijkheid te vergroten op het vlak van toerisme en handel. Vanuit de gemeente Middelburg werd dit project opgestart. Het project heeft een totaalbudget van €2,03 miljoen, waarvan €1,7 miljoen vanuit Interreg Europe komt. Er wordt samengewerkt met partners uit Letland, Spanje, Griekenland, Portugal, Cyprus, Italië, Finland en Duitsland.

Thema Top 4 INTERREG

Projecten uit de INTERREG programma's dragen bij aan Nederlandse en Europese doelstellingen. Op deze pagina kijken we naar de resultaten van 2018 uit de INTERREG B programma's, namelijk: Interreg North West Europe en Interreg North Sea Region. Voor beide programma's betreft het projecten met Nederlandse deelname, die hier zijn opgedeeld in 4 belangrijke thema's voor Nederland. Er waren ook projecten die niet onder deze 4 thema's pasten. Vandaar dat deze cijfers afwijken van de eerder vermelde cijfers in de rapportage.

1 Klimaatverandering

10,9 mln subsidie

17 Nederlandse partners

10 projecten

2 Nederlandse lead partners

2 Transitie circulaire economie

7,9 mln subsidie

29 Nederlandse partners

12 projecten

5 Nederlandse lead partners

3 Duurzame mobiliteit

2,1 mln subsidie

9 Nederlandse partners

5 projecten

2 Nederlandse lead partners

4 Duurzaam watersysteem

1,5 mln subsidie

10 Nederlandse partners

5 projecten

1 Nederlandse lead partner

Wilt u meer weten over wat er bij Interreg gebeurde in 2018?

[Lees de brochure](#)

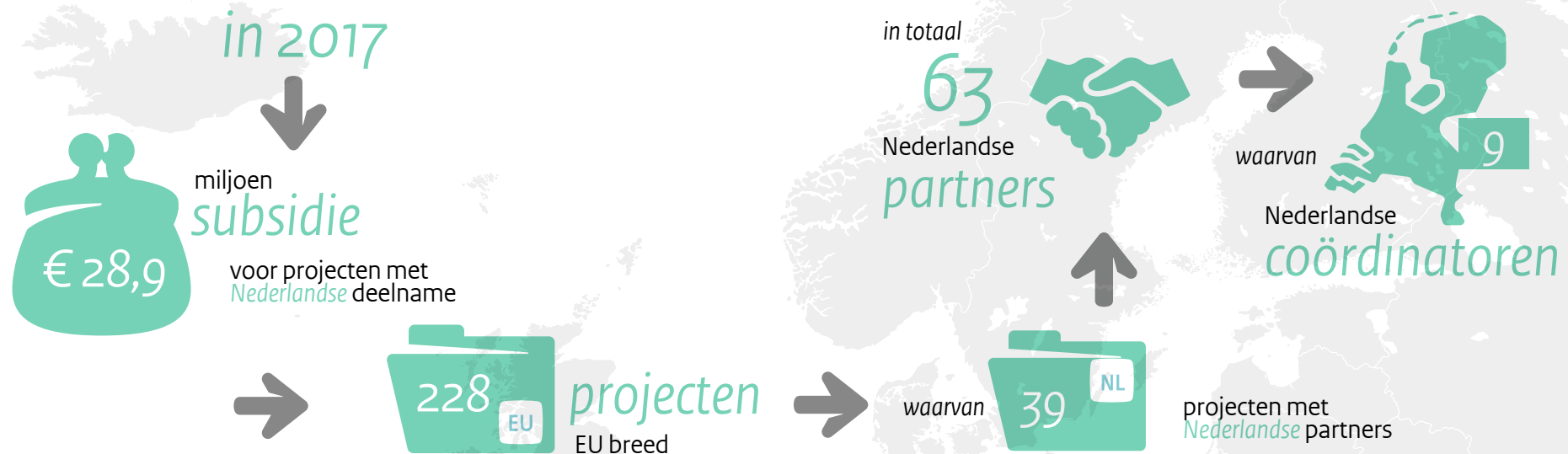
Een voorbeeld van wat er in 2018 bij interreg gebeurde was het klimaatevenement. Bekijk de [video](#) of lees het [verslag](#).

H2020 - SC4 Smart, Green and Integrated Transport

Het programma voor 'Smart, Green and Integrated Transport' gaat over transport van mensen en goederen, over de weg, over het water en door de lucht. Het gaat daarbij om zowel het systeem als geheel als de voertuigen. Het programma richt zich op: 1) efficiëntie in gebruik van grondstoffen, 2) mobiliteit met minder opstoppingen en verbeterde veiligheid en 3) een leidende rol in de wereld van de

Europese transport industrie. Voor de totale programmaperiode van 7 jaar bedraagt het budget €6,3 miljard. Ongeveer de helft daarvan is vastgelegd in programma's die samen met de industrie zijn opgezet. Grote industriële partijen leggen hierbij de helft van het budget bij. Zij hebben daarmee ook inspraak in waaraan het geld wordt besteed.

Veilige transitie naar steeds autonomere voertuigen

Een veilige transitie naar steeds autonomere voertuigen, dat onderzoekt Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid met 11 partners. Het Mediator project ontwikkelt een instrument dat real-time nagaat of de controle over het voertuig beter bij de bestuurder kan liggen of bij een van de autonome systemen. Daarnaast zorgt het systeem dat de overdracht van de controle tijdig en veilig gebeurt. "Vanuit de RVO hebben we waardevolle hulp gekregen tijdens de voorbereidingen van het voorstel. Niet alleen kregen we heldere adviezen over de wijze waarop de Europese Commissie de verschillende onderdelen bekijkt en waardeert, ook kwam de RVO met bruikbare suggesties om tot een sterk consortium te komen." Aldus Nicole van Nes van de SWOV en coördinator van dit project.

H2020 - SC4

Prioriteiten

Er zijn voor SC4 verschillende programma's waarop een project kan worden ingediend.
Hieronder ziet u de resultaten per programma.

Mobility for Growth

 € 14,7 miljoen

 44 projecten

Automated Road Transport

 € 1 miljoen

 6 projecten

Green Vehicle

 € 0,3 miljoen

 2 projecten

Joint Undertaking: Clean Sky 2

 € 8,7 miljoen

 13 projecten

Fuel Cells and Hydrogen

 € 3,3 miljoen

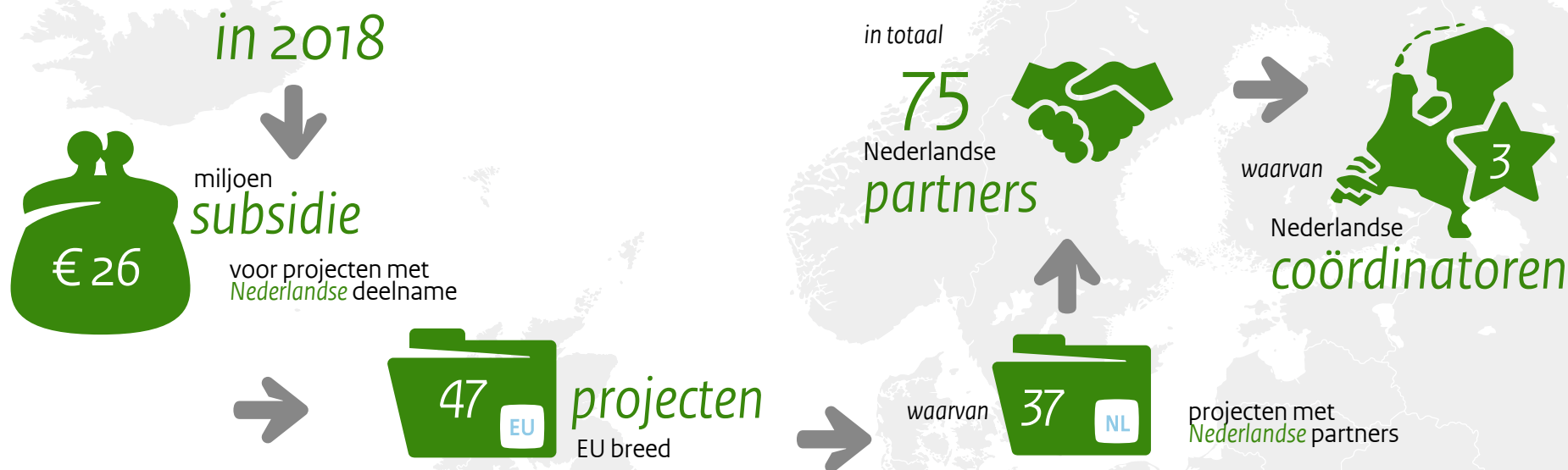
 3 projecten

H2020 - SC5 Climate, Environment, Resource efficiency and Raw Materials

Onder het programma onderdeel 'Climate action, Environment, Resource efficiency and Raw materials' worden projecten gefinancierd die bijdragen aan duurzaamheid en een groene economie. Dat kan bijvoorbeeld door het efficiënter omgaan met grondstoffen, waaronder water, of een meer duurzame winning van grondstoffen. De transitie naar een circulaire economie staat daarbij centraal. Andere thema's zijn

klimaatverandering, duurzame ruimtelijke inrichting, de klimaatbestendige stad en aardobservatiesystemen. Daarnaast staat het beschermen van de natuur en ecosystemen centraal. In de projecten wordt ruimte geboden voor onderzoek, co-creatie in living labs en het demonstreren van innovaties.

PlastzBCleaned: Meer recycled plastic uit electro reststoffen

Recent is het nieuwe Europese H2020-project PlastzBCleaned van start gegaan, dat een nieuw chemische recycling proces voor plastics uit elektro reststromen (WEEE plastics) gaat demonstreren. Met name additieven als broom (vlamvertragers) en antimoontrioxide maken het nu lastig om plastics uit electro afval geschikt te maken voor hergebruik. Het nieuwe proces bestaat uit een combinatie van mechanische voorsortering (met sensortechnologie) en gebruik van superverhitte oplosmiddelen. De EU ondersteunt het project met 5 miljoen euro. TNO is coördinator en er doen nog 2 andere Nederlandse partijen mee: Coolrec, en ICL-IP. Het totale consortium bestaat uit 10 partners, waaronder het Duitse Fraunhofer en het Italiaanse Electrolux.

H2020 - SC5 Prioriteiten

Er zijn voor SC5 verschillende programma's waarop een project kan worden ingediend.
Hieronder ziet u de resultaten per programma.

Water/klimaat/decarbonisatie

 € 13 miljoen

 17 projecten

Kennisleemten

 € 2 miljoen

 5 projecten

Circulaire economie en grondstoffen

 € 11 miljoen

 13 projecten

Recept: effecten van klimaatverandering op voedselzekerheid, de financiële en verzekeringssector, internationale ontwikkeling, de wereldwijde maakindustrie en kust infrastructuur

Het KNMI gaat een Horizon2020 project coördineren waarbij de effecten van de klimaatverandering op verschillende maatschappelijk sectoren wordt onderzocht. Naast coördinator KNMI doen er nog 4 andere Nederlandse partners in dit onderzoek mee: de VU Amsterdam, het E science center, de stichting Solidaridad en de stichting Climate Center. De EU ondersteunt het onderzoek met 7 miljoen euro. Middels verhaallijnen wil men vooral inzichtelijk maken hoe klimaatveranderingen buiten Europa impact hebben op de verschillende sociaal economische activiteiten in Europa.

H2020 - Smart Cities

Globale ontwikkelingen als verstedelijking, klimaatverandering, arbeidsparticipatie, digitalisering, mobiliteit en de uitputting van grondstoffen zetten maatschappelijke systemen volledig op z'n kop. De druk op steden om voor deze grote verschuivingen oplossingen en nieuwe businessmodellen te vinden, neemt snel toe. Binnen de maatschappelijke uitdagingen van Horizon 2020 op het gebied van transport (SC4) en energie en milieu (SC3) zijn enkele calls speciek op smart cities gericht.

In januari 2017 is de Nationale Smart City Strategie NL overhandigd aan minister-president Rutte. Binnenkort zal RVO.nl in opdracht van de ministeries van Buitenlandse Zaken, Economische zaken en Infrastructuur en Milieu Nederland als Smart Cities voorloper verder op de kaart zetten. Hiervoor wordt de Smart City Hub opgericht.

SC3 Smart & Sustainable Cities

€ 12,4 miljoen

14 projecten

SC4 Urban Mobility

€ 3,7 miljoen

7 projecten

SC4 Green Vehicle

€ 0,3 miljoen

2 projecten

MAKING CITY

MAKING CITY is een H2020 Smart City project die de focus legt op het ontwikkelen van PEDs (positieve energie districten), waarbij het gebouw-gebonden energieverbruik gedurende een jaar positief is. De wijkgerichte aanpak, waar alle gemeentes in Nederland mee te maken gaan krijgen de komende jaren, is een belangrijke component hierin. Het project zal aan de slag gaan met het ontwikkelen van processen en methodes om wijkgerichte transitieplannen te maken, waarbij energie, leefbaarheid, sociale cohesie, vergroening, slimme digitale infrastructuur, etc. Samenwerking met de lokale stakeholders en burgers staat hierbij voorop. Deze beleidsinnovatie gaat Groningen als 'Lighthouse City' in twee (totaal verschillende) wijken toepassen met het implementeren van een PED. Het combineren van oudere gebouwen (groter energieverbruik) met nieuwbouw (overschotten) vormt daarbij de sleutel. Cartif, een Spaanse organisatie voor toegepast wetenschappelijk onderzoek is project coördinator. De Finse stad Oulu is net als Groningen aangewezen als 'Lighthouse City'. Verder zijn vanuit Nederland aangesloten: WarmteStad, de Hanzehogeschool Groningen, de Rijksuniversiteit Groningen, energie coöperatie Grunneger Power, New Energy Coalition, woningcorporatie Nijestee, TNO, Waarborg vastgoed, CGI Nederland en start-up bedrijf Sustainable Buildings.

Meer weten?

Voor meer informatie over de regelingen kunt u terecht op onze website of bij ons klantcontactcentrum (+31 (0)88 042 42 42). Hebt u een specifieke vraag over een regeling? Neemt u dan contact op met een van onze adviseurs in onderstaand overzicht of kijk op www.rvo.nl/eu.

LIFE

www.rvo.nl/life
life@rvo.nl

Astrid Hamer
astrid.hamer@rvo.nl
+ 31 (0)88 042 2730

John Heynen
john.heynen@rvo.nl
+ 31 (0)88 042 2527

Teun Bolder
Teun.Bolder@rvo.nl
+ 31 (0)88 0422594

INTERREG

www.rvo.nl/interreg

Volg ons op Twitter via
[@InterregV](https://twitter.com/InterregV)

Geef u op voor mailings
van NWE, NSR en Europe via
interreg@rvo.nl

NSR

www.northsearegion.eu

Albin Hunia
albin.hunia@rvo.nl
+31 (0)6 5240 1575

NWE

www.nweurope.eu

Gé Huismans
ge.huismans@rvo.nl
+31 (0)6 5337 4625

Esther Veenendaal
esther.veenendaal@rvo.nl
+31 (0)6 5089 1510

Europe

www.interregeurope.eu

Machtelijn Brummel
machtelijn.brummel@rvo.nl
+ 31 (0)88 042 7898

Horizon 2020

www.rvo.nl/h2020

Teamiris@rvo.nl
+31 (0)88 042 4210

Volg ons op LinkedIn via

 Internationaal Onderzoek en
Innovatie [Horizon 2020 |
Eurostars | Technologie missies]

Wilt u via mailings op de hoogte
gehouden worden? Meld u dan aan
via teamiris@rvo.nl

H2020 - Klimaat, milieu & circulaire economie

John Heynen
john.heynen@rvo.nl
+31 (0)88 042 2527

Corinne van Voorden
corinne.vanvoorden@rvo.nl
+31 (0)6 5093 9714

H2020 - Transport

Ruben Prins
ruben.prins@rvo.nl
+31 (0)88 042 5801

H2020 - Smart Cities

Guus Derks
guus.derks@rvo.nl
+31 (0)88 042 2394

Jacobine de Zwaan
jacobine.dezwaan@rvo.nl
+31 (0)88 041 3051

CEF Transport/TEN-T
www.rvo.nl/cef-transport
rvotent@rvo.nl

Lambert Smeets
lambert.smeets@rvo.nl
+ 31 (0)6 3062 7061

Ad Verhoeven
ad.verhoeven@rvo.nl
+31 (0)6 2827 4338

Deze publicatie is tot stand gekomen in opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | april 2019

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) stimuleert duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Met subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen aan wet- en regelgeving. RVO.nl werkt in opdracht van Ministeries en de Europese Unie.

RVO.nl is een onderdeel van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat.